



ข่าวประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๑๑๔ สุขุมวิท ๒๓ แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐ โทรศัพท์ ๐-๒๖๔๙-๕๐๐๐
ภายใน ๑-๕๖๖๖ โทรศัพท์/โทรสาร ๐-๒๒๕๕-๐๓๑๑

ข่าวจากหนังสือพิมพ์มติชน ฉบับประจำวันที่ ๒ เดือนมกราคม พ.ศ.๒๕๕๘ หน้า ๒๐ มูลค่าข่าว ๓๓๒,๑๔๕.-

ศูนย์สารสนเทศและการประชาสัมพันธ์ ได้จัดระบบข่าวสื่อสิ่งพิมพ์ สนใจดูได้ที่ <http://news.swu.ac.th/newsclips/>



เงินออมสมทบภาครัฐ เพื่อสนับสนุนบำนาญผู้ใช้แรงงานอิสระ



ดูภาพ
ดูคลิป

ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์

ออมสมทบภาครัฐ เพื่อเป็นแรงจูงใจให้ประชาชนออมระยะยาว (เพื่อเป็นบำนาญ) นับว่าเป็นโอกาสดีของผู้ใช้แรงงานอิสระซึ่งมีจำนวน 25 ล้านคน หรือมากกว่านั้น

ในโอกาสนี้ขออภิปรายแนวทางดำเนินการและนำผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเล่าสู่กันฟัง

1. แนวความคิดที่ต้องการผลักดันขยายระบบบำนาญให้ครอบคลุมภาคประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ใช้แรงงานอิสระ ก่อตั้งมาเป็นเวลานานกว่าสิบปีในชุมชนนับร้อยแห่ง ได้มีการประชุมปรึกษาหารือรวมทั้งงานวิจัยจำนวนมาก ก่อนที่จะความคิดดังกล่าวกลายเป็นกฎหมายคือ พ.ร.บ.การออมแห่งชาติ พ.ศ.2554 ซึ่งความจริงควรจะดำเนินการตั้งแต่ปี 2555 ตั้งแต่รัฐบาลยิ่งลักษณ์ แต่บ่เสียดายที่ถูกชะลอด้วยเหตุผลที่คลุมเครือ เป็นที่น่ายินดีที่สถานการณ์ปัจจุบันได้พัฒนาและมีมติให้ผลักดันกองทุนการออมแห่งชาติ หมายถึงการเปิดรับสมัครสมาชิกให้ออมเงินระยะยาว การจัดตั้งสำนักงาน และจัดสรรเงิน

2. การคุ้มครองทางสังคมของประเทศไทยในปัจจุบันดำเนินการโดยสองระบบ **หนึ่ง บำเหน็จบำนาญของภาครัฐ** หมายถึงสิทธิประโยชน์ที่ข้าราชการ พนักงานภาครัฐ (รวมรัฐวิสาหกิจและราชการท้องถิ่น) ภายใต้กองทุนบำเหน็จบำนาญราชการ (กบข.) หักเงินจากสมาชิกและรัฐให้การสมทบจำนวนหนึ่ง เมื่อเกษียณจากการทำได้รับบำเหน็จหรือบำนาญ **สอง กองทุนประกันสังคม** ซึ่งมีสมาชิกผู้ใช้แรงงานในระบบราว 10 ล้านคน ตามเงื่อนไขลูกจ้างและนายจ้างสมทบเงินเข้ากองทุน (ร้อยละ 5 ของรายได้ แต่ไม่เกิน 750 บาทต่อเดือน) กองทุนประกันสังคมซึ่งดำเนินการมายาวนานกว่า 20 ปี สามารถระดมเงินออม



ได้มากกว่า 1 ล้านล้านบาท ถือเป็นกองทุนขนาดใหญ่ของประเทศ บริหารโดยคณะกรรมการและนักบริหารมืออาชีพ แทนสมาชิกผู้ใช้แรงงาน สิทธิประโยชน์ของผู้ใช้แรงงานนั้นมีหลายประเภท เช่น เจ็บป่วย ตกงาน ลาคลอด ฯลฯ แต่สิทธิประโยชน์สำคัญที่สุดคือบำเหน็จบำนาญเมื่อถึงวัยเกษียณจากการทำงาน

กองทุนการออมภาคประชาชน เป็นระบบกองทุนที่สามซึ่งอยู่ในความฝัน ในจินตนาการ และความต้องการของผู้ชุมนุมและผู้ใช้งานอิสระหลายหมื่นคน ได้พยายามค้นคว้าและเรียกร้องนโยบายสาธารณะจนกระทั่งคลอดออกมาเป็นกฎหมาย แต่จนถึงวันนี้ยังไม่เป็นความจริง - เชื่อว่าพรุ่งนี้หรือเร็ววันนี้จะต้องเกิดสำนักงานกองทุนการออมแห่งชาติอย่างแน่นอนเมื่อมีสัญญาณจากระดับสูงดังกล่าวไปแล้ว ถือเป็นเรื่องน่ายินดี เป็นการเปลี่ยนแปลงเชิงปฏิรูปอย่างแน่นอน

อย่างไรก็ตาม ยังมีเรื่องราวอีกหลายประเด็นที่จะต้องขบคิด ไตร่ตรอง และคำถามในภาคปฏิบัติการที่จะต้องแสวงหาคำตอบ อาทิ การระดมเงินออมจากสมาชิกหลายล้านคนจะดำเนินการอย่างไร? โดยคำนึงถึงความสะดวกต่อสมาชิก ต้นทุนค่าเสียห่วย การบริหารเงินที่ไม่สูญเสียจนเกินไป ระบบธรรมาภิบาลเพื่อมั่นใจว่าการบริหารเงินกองทุนก้อนใหญ่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส พร้อมชี้แจงสมาชิกและสาธารณชน

ผู้เขียนขอออกความเห็นว่า รัฐบาลน่าจะใช้กองทุนการออมและสวัสดิการชุมชน ซึ่งมีจำนวนหลายพันแห่งกระจายอยู่ทั่วทุกจังหวัด เป็นเครือข่ายหรือเป็นเอเยนต์ หมายถึง การรับสมัครเป็นกลุ่มผ่านกองทุนการออมชุมชน **สอง** การจ่ายเงินสมทบรายงวดผ่านกองทุนการออมที่มีอยู่แล้ว **สาม** เงินสมทบที่รัฐบาลจะสนับสนุนก็ทำนองเดียวกัน เช่น ประชาชนออม 100 บาท รัฐสนับสนุน 80 บาท **สี่** ควรให้ความรู้ประชาชนเกี่ยวกับทางเลือก โดยเฉพาะเจาะจงคือเสนอแนะการออมคิดเป็นสัดส่วนของรายได้ เช่น ร้อยละ 3-5 ไม่ควรจะมีติดตัวในอึดติดเช่น ออมวันละบาท เพราะจะน้อยเกินไป ไม่พอที่จะเป็นบำนาญ กองทุนการออมวันละบาท-ไม่สามารถให้บำนาญได้ แต่พอจะจัดสวัสดิการเช่นเจ็บป่วย คลอดบุตร ช่วยงานฌาปนกิจ **ห้า** จัดทะเบียนกองทุนการออมและสวัสดิการประชาชน ผู้บริหารกองทุน กรรมการกองทุน เผยแพร่ข้อมูลสาธารณะ ทำโปรแกรมบันทึกข้อมูลกองทุนในแต่ละงวดแต่ละปี เพื่อรับรู้ “พลวัต” ของกองทุน นำข้อมูลมาวิเคราะห์เปรียบเทียบภายในจังหวัดหรือข้ามจังหวัด **หก** รัฐบาลแจ้งยอดการสมทบเป็นกลุ่มและเป็นรายคน เช่น กองทุนนาแก้วได้ล่าปาง ระดมเงินออมจากสมาชิกในปี 10 ล้านบาท ได้รับเงินสมทบ 8 ล้านบาท โดยรัฐแจ้งยอดผ่านกองทุน **เจ็ด** สนับสนุนให้เกิดสมาพันธ์กองทุน หมายถึง กองทุนในระดับหมู่บ้านรวมกันเป็นตำบล-อำเภอ-จังหวัด **แปด** รัฐมีหนทางระดมเงินออมจากกองทุนด้วยการออกพันธบัตรรัฐพิเศษให้กับกองทุนภาคประชาชน โดยให้อัตราดอกเบี้ยสูงกว่าอัตรา

ตลาด เช่น ร้อยละ 6 แทนที่จะเป็นร้อยละ 4 อีกนัยหนึ่งการอุดหนุนผ่านดอกเบี้ยจริงอยู่

ภาระทางการคลังของรัฐเพิ่มขึ้นเล็กน้อย เช่น ระดมเงินออม 1 แสนล้านบาท เสียดอกเบี้ย 6 พันล้านบาท แทนที่จะเป็น 4 พันล้านบาท ถือว่าเป็นเงินสนับสนุนการทำงานของกองทุนภาคประชาชน เงินที่รัฐเสียไป - ไม่ได้หายไปไหนแต่ทำให้กองทุนเข้มแข็ง

3. ในรายงานวิจัยชื่อว่า การออม ทรัพย์สินครัวเรือน และบำนาญผู้สูงอายุ สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (ผู้เขียนร่วมกับ ดร.สุวิมล เสงพัฒนา อาจารย์สังกัดสำนักวิชาเศรษฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปี 2556) ได้นำข้อมูลครัวเรือนของสำนักงานสถิติแห่งชาติมาวิเคราะห์ คำนวณรายได้ตลอดชีวิตของแรงงานนอกระบบ การออมตลอดช่วงชีวิตสมมติว่าผู้ใช้แรงงานออมเงินร้อยละ 3 ของรายได้ โดยได้รับเงินออมสมทบจากรัฐ บริหารกองทุนด้วยมืออาชีพโดย

ได้อัตราผลตอบแทนที่แท้จริงร้อยละ 3% เมื่อถึงวัยเกษียณเงินกองทุน (รวมเงินสมทบจากรัฐ) เป็นหลักสี่แสนบาท นำมาจัดสรรเป็นบำนาญผู้สูงอายุเกือบ 2 พันบาทต่อเดือน (สมมติว่าอายุขัยถึง 80 ปี)

เงินบำนาญขนาดนี้ไม่สูง (น้อย-ถ้าหากเปรียบเทียบกับข้าราชการ) แต่พอเป็นหลักประกันสังคมให้ผู้ใช้แรงงานได้อย่างน้อยระดับหนึ่ง คำนวณทางเลือกอื่น เช่น ถ้าหากออมเงินร้อยละ 5 ของรายได้ - บำนาญที่จะได้รับย่อมสูงขึ้น คำนวณต้นทุนทางการคลังของภาครัฐ ซึ่งคาดว่าจะอยู่ในช่วง 5 หมื่นล้าน ถึง 1 แสนล้านบาท ขึ้นอยู่กับจำนวนสมาชิก

(คาดว่าไม่เกิน 15 ล้านคน ถึงแม้ว่าผู้ใช้แรงงานอิสระอาจจะมีจำนวนถึง 25 ล้านคน เนื่องจากจำนวนหนึ่งไม่มีเงินออมหรือออมติดลบ)

4. สำหรับเพื่อนนักวิจัย นักพัฒนา และนักศึกษาที่มีความสนใจศึกษาการทำงานของกองทุนการออมและสวัสดิการชุมชน ขอแนะนำให้ค้นฐานข้อมูลของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ซึ่งรวบรวมข้อมูลกองทุนจำนวน 6 พันแห่งจากทุกจังหวัด เป็นฐานข้อมูลที่ช่วยให้เข้าใจกองทุนในมิติต่างๆ เช่น จำนวนสมาชิกกองทุน (รวมกันกว่า 4 ล้านคน) เงินกองทุน (รวมกันกว่า 6 พันล้านบาท) ผู้บริหารกองทุน จำนวนสมาชิกกองทุนจำแนกเป็นกลุ่มหนุ่มสาว-กลางคน-สูงอายุหรือเกือบสูงอายุ การออมของกองทุนนั้นมาจากหลายแหล่ง คือ จากสมาชิก (รายปี รายเดือน รายวัน) เงินอุดหนุนจากองค์กรปกครองท้องถิ่น เงินอุดหนุนของ พอช. ซึ่งได้รับงบประมาณจากรัฐบาลอีกทอดหนึ่ง

ผู้เขียนได้มีโอกาสบรรยายหัวข้อการคลังและนโยบายสาธารณะในสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่ง ได้ชี้ปัญหาการออมไม่พอเพียงของคนไทย การขาดหลักประกัน (บำนาญ) และแนวทางการลดความเหลื่อมล้ำโดยขยายระบบบำนาญให้แรงงานนอกระบบ เป็นหัวข้อวิจัยที่ท้าทาย เสนอให้วิเคราะห์

เปรียบเทียบข้ามจังหวัด โดยใช้ข้อมูลเชิงปริมาณจากสิ่งที่มีอยู่ บวกกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่จะสำรวจเพิ่มเติม นั้นเป็นองค์ความรู้ระดับพื้นที่ ช่วยให้เราเข้าใจพลวัตของกองทุนบันทึกนวัตกรรมจากกองทุนชั้นนำ รวมทั้งบันทึกสภาพปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่

เชื่อว่าอีกไม่กี่ปี “ดอกไม้จากปัญญาและการวิจัย” จะผลิดอกออกผล คืองานวิจัยและองค์ความรู้ใหม่จากนักศึกษา นักวิจัยรุ่นใหม่ นำมาอภิปรายแลกเปลี่ยนในเวทีวิชาการ และการแข่งขันกันเสนอนโยบายสาธารณะ เพื่อสังคมที่ดีกว่าได้อย่างแน่นอน